

Максим Ворона

студент гр. ФФм-21,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Ірина Сидор

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

В процесі власної життєдіяльності перед домогосподарствами постає питання щодо оптимізації власних фінансових потоків. Розв'язання цих питань обумовлює необхідність ефективного управління власними фінансовими ресурсами. Якщо майстерності заробляти гроші сьогодні навчають різноманітні курси, тренінги чи стажування з підвищення рівня фінансової грамотності, які проводяться для населення відповідними компаніями, то питання раціонального використання грошових коштів домогосподарствами є актуальним сьогодні в Україні.

Доходи домогосподарств відображають відповідний обсяг надходжень, мобілізованих протягом певного часу з різноманітних джерел, які є характерними для домогосподарств у грошовій формі та негрошовій формі (у вигляді матеріального ресурсу, який має вартісну оцінку) і призначений для використання домогосподарством на власний розсуд. Найбільш вагомими джерелами фінансових ресурсів вітчизняних домогосподарств є заробітна плата, яка складає близько 42–43% усіх дохідних джерел, соціальні трансферти – 37–39%, прибуток, а також змішаний дохід суб'єктів підприємницької діяльності і самозайнятих осіб – 15–16%, а доходи від власності – близько 3% [2].

На наш погляд, державні органи влади та місцевого самоврядування повинні сприяти підвищенню добробуту населення насамперед шляхом зростання частки оплати праці у структурі доходів та обсягу ВВП. Зважаючи на вище зазначене, основними першочерговими напрямками щодо удосконалення діючої системи оплати праці повинні стати:

– зростання рівня заробітної плати та зменшення податкового навантаження на неї (вважаємо, що у даному контексті доцільним є запровадження прогресивного оподаткування при оподаткуванні доходів фізичних осіб, тобто диференціювати ставки податку на доходи фізичних осіб залежно від рівня такого доходу);

– обов'язкове підвищення рівня мінімальної заробітної плати з метою задоволення споживчих потреб населення. В даному контексті цікавим є досвід європейських країн щодо розподілу доходу домогосподарства серед усіх його членів з визначенням для кожного з них необхідного мінімуму, який би не підлягав оподаткуванню [3].

В частині забезпечення відповідного рівня життя населення необхідно переглянути склад споживчого кошика населення з урахуванням необхідності задоволення потреб життєдіяльності громадян та їх соціально-культурних потреб.

Державне регулювання соціально-економічних процесів держави передбачає не лише надання пільг, різноманітних соціальних допомог населенню, а й сприяння і пожевлення підприємницької діяльності, формування малого бізнесу, забезпечення робочими місцями громадян та сприяння зайнятості населення, що у

майбутньому дозволить суттєво скоротити виплати населенню по безробіттю та малозабезпеченості [4].

Вагомим джерелом фінансових ресурсів домогосподарств в Україні є соціальні допомоги, а також інші поточні трансферти, а саме: пенсії, стипендії, різні види допомог за рахунок коштів фондів соціального страхування, компенсаційні виплати та пільги, благодійна допомога. Державна соціальна політика, спрямована на забезпечення добробуту населення і підтримки соціально уразливих верств населення сьогодні виявилася неефективною. А тому вважаємо за необхідне переглянути склад та механізм надання матеріальної допомоги окремим соціально незахищеним громадянам та переформатувати її у адресну цільову допомогу для конкретної особи.

Органи державної влади та управління, місцевого самоврядування зацікавлені у кваліфікованій робочій силі, яка користується попитом на ринку праці, адже це сприяє зростанню зайнятості населення та водночас, наповненню бюджетів різних рівнів за рахунок податкових платежів із доходу чи прибутку фізичних осіб. Зважаючи на зазначене, держава повинна усіляко сприяти розвитку державно-приватного партнерства, діяльність якого спрямована на забезпечення інвестицій у людський розвиток через програми професійної освіти, підвищення кваліфікації, перепідготовку.

Важливим фінансовим ресурсом домогосподарств, частка якого у структурі доходів населення є незначною, проте поступово зростає, є доходи від власності. Незначна частка цих доходів вказує на те, що домінуюча роль серед зайнятого населення у структурі домогосподарств – це наймані працівники. Саме тому державним органам влади необхідно активізувати роботу щодо відновлення довіри населення до інститутів фінансового ринку, а також сприяти проведенню просвітницької роботи у сфері фінансової грамотності населення з метою активного їх залучення до інвестиційних процесів в країні.

Сформовані фінансові ресурси домогосподарств в процесі їх життєдіяльності спрямовуються на забезпечення різноманітних потреб його членів, а саме – на використання або здійснення витрат. Найбільшу частку в структурі витрат домогосподарств займають споживчі витрати, які складають більше 80%. Близько 8% витрат населення припадає на сплату податків і інших обов'язкових платежів, а інвестиційні витрати складають близько 12%.

Фінансова криза в Україні негативно вплинула на рівень доходів громадян через скорочення зайнятості населення, замороження соціальних виплат та заробітних плат, що спонукало домогосподарства до раціоналізації у здійсненні своїх витрат.

Серед напрямів раціонального використання фінансових ресурсів домогосподарствами слід виділити два важливих моменти, які залежать від мети використання коштів (маємо на увазі ефективний розподіл коштів домогосподарств між фондом споживання та фондом заощадження) [4]. Так, домогосподарство може раціоналізувати свої витрати шляхом скорочення обсягу споживання товарів, робіт і послуг, або ж перейти на більш дешевий сегмент ринку споживчих товарів (наприклад, вітчизняного виробництва). Зрозуміло, що задоволення фізіологічних

потреб членів домогосподарств є пріоритетними серед витрат, однак формуючи перелік видатків бюджету домашніх господарств завжди можна знайти позиції, від фінансування яких можна було б відмовитись. Водночас, фінансові ресурси у вигляді заощаджень спрямувати у інвестиції з метою отримання додаткового доходу.

Зауважимо, що у зростанні добробуту населення повинні бути зацікавлені насамперед самі громадяни, які мають продемонструвати активну фінансову поведінку від якої значним чином залежить подальший вітчизняний соціально-економічний розвиток країни загалом, а також підвищення рівня життя населення.

Список використаних джерел:

1. Горин В. П., Сидор І. П. Чинники формування доходів населення в економіці України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 24. Т. 2. С. 58-63.
2. Доходи і витрати населення України. Державний комітет статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/zb2021
3. Сидор І. П. Домінанти впливу макроекономічних показників на добробут нації. *Економіка та суспільство*. 2018. Випуск 16. Електронне наукове фахове видання. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal-16>. С. 795-802.
4. Сидор І. П., Коваль С. Л. Потенційні можливості зростання фінансових ресурсів домогосподарств в Україні та їх вплив на рівень життя населення. *Регіональна економіка та управління*. 2019. № 3 (25). С. 92-96.
5. Сидор І. П., Петрушка О. В. Заощадження в системі інвестиційних ресурсів домогосподарств України. *Економічні студії*. Науково-практичний журнал. 2019. № 3 (25). С. 143-147.